



**А. І. КАБАНОВ,**  
доктор екон. наук  
(Академія гірничих наук України)



**Ю. С. ЗАЛОЗНОВА,**  
доктор екон. наук  
(Інститут економіки промисловості НАН України)



**Ю. З. ДРАЧУК,**  
доктор екон. наук  
(Інститут економіки промисловості НАН України)



**Н. В. ТРУШКІНА,**  
магістр з економіки  
(Інститут економіки промисловості НАН України)

УДК 658:64.012.8

## Інвестування інноваційного розвитку вітчизняної вугільної промисловості: проблеми та перспективи\*

Зроблено аналіз і прогнозування обсягу інвестування інноваційного розвитку вугільної промисловості з використанням авторегресійної моделі. Розраховано коефіцієнти варіації обсягів інвестування вугледобувних підприємств із державного бюджету й власних джерел. Розроблено комплекс заходів щодо активізації інноваційного розвитку вітчизняної вугільної галузі. Визначено стратегічні напрями публічно-приватного партнерства як дієвого шляху вдосконалення функціонування вугледобувних підприємств, основними серед яких є: об'єднання державної та приватної власності в рамках значущих інноваційних проектів на принципах прибутковості; створення законодавчої бази інноваційної діяльності з урахуванням стратегічних цілей, пріоритетів і політики в цій сфері; розвиток культури кооперування між державним і приватним партнерами; розробка форм і методів взаємодії органів державної влади, державних і приватних наукових та інноваційних фондів; сприяння та партнерство у формуванні інноваційної інфраструктури (технологічні центри, технопарки, галузеві центри трансферу технологій); фінансування державою розвитку венчурних фондів, мережі бізнес-ангелів, стартап-шкіл; формування елементів інституціонального середовища публічно-приватного партнерства (фінансово-економічних інститутів, що забезпечують фінансування і гарантування приватних інвестицій, а також незалежних організацій, які здійснюють експертизу проектів і консалтинг).

**Ключові слова:** вугільна промисловість, інноваційний розвиток, інвестування, джерела фінансування, публічно-приватне партнерство.

**Контактна інформація:** tek1\_iep@mail.ru

**Н**ині у вугільній промисловості України спостерігається тенденція до критичного скорочення обсягів інвестицій, спрямованих на інноваційний розвиток. Держава не вкладає інвестиції в інноваційний розвиток і тим самим втрачає стратегічну галузь. У вугледобувних підприємств бракує коштів для фінансування інновацій унаслідок значних збитків через профіцит вугілля. Вочевидь, вихід із такого становища – у широкому застосуванні публічно-приватного партнерства у сфері інноваційного розвитку вугільної галузі.

**Постановка проблеми.** Стієке соціально-економічне зростання, як свідчить передовий досвід розвинених країн світу, досягається тільки на інноваційній основі за активного використання сучасних наукових розробок. Згідно зі Стратегією сталого розвитку «Україна–2020» наша країна має стати державою із сильною економікою та передовими інноваціями [1].

\*Дослідження виконано в рамках науково-дослідної роботи ІЕП НАН України «Розвиток публічно-приватного партнерства в процесі модернізації вугільної промисловості й теплової енергетики» (держреєстрація № 0115U001638).

Таблиця 1

Рік	Питома вага основних показників інноваційного розвитку промисловості, %			
	Виконані наукові й науково-дослідні роботи у ВВП	Підприємства, що займалися інноваціями	Підприємства, що впроваджували інновації	Реалізована інноваційна продукція в цілому по промисловості
2000	1,16	18,0	14,8	9,4
2001	1,11	16,5	14,3	6,8
2002	1,11	18,0	14,6	7,0
2003	1,24	15,1	11,5	5,6
2004	1,19	13,7	10,0	5,8
2005	1,09	11,9	8,2	6,5
2006	0,98	11,2	10,0	6,7
2007	0,93	14,2	11,5	6,7
2008	0,90	13,0	10,8	5,9
2009	0,95	12,8	10,7	4,8
2010	0,90	13,8	11,5	3,8
2011	0,79	16,2	12,8	3,8
2012	0,80	17,4	13,6	3,3
2013	0,81	16,8	13,6	3,3
2014	0,70	16,1	12,1	2,5
2015	0,68	15,8	11,8	2,3

**Примітка.** Складено за даними роботи [2].

У той же час, за даними Державної служби статистики України [2], питома вага виконаних наукових і науково-дослідних робіт у ВВП у 2015 р. становила 0,68 %. Кількість інноваційно активних промислових підприємств у країні скорочується і в минулому році становила 15,8 % їх загальної кількості. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, за цей період становила 11,8 %; відбулося також зниження частки реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції до 2,3 % (табл. 1).

Як свідчить аналіз, недостатньо ефективно здійснюється інноваційна діяльність і на підприємствах галузі. Так, частка інноваційно активних підприємств у добувній промисловості становить тільки 7,7 % загальної кількості промислових підприємств; питома вага підприємств, що впроваджували інновації, – 0,03 %; частка обсягу реалізованої інноваційної продукції – 0,04 % загального обсягу реалізованої інноваційної продукції. Лише три підприємства у добувній промисловості (1,9 %) упроваджували маркетингові інновації, два підприємства (1,6 %) – організаційні інновації. У добувній промисловості впроваджено 18 нових технологічних процесів, що становить 1 % загальної кількості впроваджених техно-

логічних процесів на промислових підприємствах [3, с. 102–103].

Рівень розвитку країни залежить від рівня розвитку інноваційної діяльності, тому впровадження інновацій – основний чинник успіху підприємств, який впливає і на рівень розвитку країни в цілому. В Україні наявні причини не ефективного здійснення інноваційної діяльності. Це перешкоди фінансового, політичного, правового характеру, що постають на шляху масової реалізації інновацій. А самі процеси створення нових інноваційних структур, які здатні реалізовувати цілком комерційні проекти, здебільшого мають стихійний характер.

Інноваційна модель економіки ґрунтується безпосередньо на здобутті нових наукових результатів та їх технологічному впровадженні у виробництво, що забезпечує приріст ВВП переважно завдяки виробленню й реалізації наукомістких продукції та послуг. Її головна мета – підвищення конкурентоспроможності національної економіки шляхом використання вітчизняного й світового науково-технічного й освітнього потенціалу.

**Аналіз останніх публікацій і досліджень.** Дієвим інструментом економічних реформ і механізмом, що створює умови для відновлення

Таблиця 2

Джерела фінансування	Рік					
	2005	2011	2012	2013	2014	2015
Державний бюджет	3,3	0,1	12,9	1,3	-	-
Власні кошти підприємств	96,7	94,5	67,0	83,2	99,4	98,6
Вітчизняні інвестори	-	1,9	18,9	14,6	-	-
Кредити	-	3,5	1,1	0,9	0,6	0,5
Інші джерела	-	-	-	-	-	0,9

**Примітка.** Складено за даними Міністерства енергетики та вугільної промисловості України.

виробництва на якісній основі та економічного зростання в довгостроковому періоді, є модернізація промислового сектору. Одним із пріоритетних завдань модернізації вітчизняної інноваційної системи визначено створення сприятливих інституційних та економічних умов для прискореного розвитку інновацій і сучасних наукомістких виробництв.

Проблеми формування інституціонального середовища інноваційного розвитку промисловості з урахуванням галузевої специфіки висвітлено в численних працях науковців [4–10], що може бути підґрунтям для розробки організаційно-економічного механізму інституціонального забезпечення модернізації вугільного виробництва.

Разом з тим темпи розвитку й структура науково-технічної та інноваційної сфери не відповідають попиту на передові технології в економіці, наукові ж результати світового рівня не впроваджуються в економіку через низьку сприйнятливність підприємницького сектору до інновацій. Серед причин ситуації, що склалася, – відсутність економічних стимулів у суб'єктів господарської діяльності здійснювати модернізацію шляхом впровадження нових науково-технічних розробок.

Актуальними в розвитку національної економіки залишаються питання повноцінного використання інноваційного й наукового потенціалу за умови технічної й технологічної модернізації вітчизняного вугільного виробництва та застосування публічно-приватного партнерства як дієвого механізму активізації інвестиційної діяльності вугледобувних підприємств.

**Мета дослідження** – аналіз і прогнозування обсягу інвестування інноваційного розвитку вугільної промисловості, а також визначення стратегічних напрямів публічно-приватного партнерства як дієвого шляху вдосконалення функціонування вугледобувних підприємств.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Формування стратегії інноваційного розвитку вугільної галузі здійснюється, як правило, за участю підприємств. Так, за даними Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, у 2015 р. у структурі джерел фінансування підприємств добувної промисловості частка власних коштів досягла 98,6 %, кредитів – 0,5 %, інших джерел – 0,9 % (табл. 2). Водночас обсяг фінансування інноваційного розвитку вітчизняної добувної промисловості з державного бюджету з кожним роком скорочується. Зокрема, у 2005 р. частка коштів державного бюджету в структурі джерел фінансування становила 3,3 %, у 2013 р. – 1,3 %, а з 2014 р. державою призупинено інвестування розвитку добувної промисловості.

Таблиця 3

Рік	Інвестиції у вугледобувну галузь, млн грн		
	Загальний обсяг	Державний бюджет	Власні кошти підприємств
2001	1802,7	648,7	1095,7
2002	1548,0	629,1	918,9
2003	1898,5	1086,4	812,1
2004	2772,9	1325,5	1447,4
2005	1724,9	1279,8	445,1
2006	1779,7	1382,1	397,6
2007	2565,3	1797,0	554,4
2008	2630,5	1703,0	846,8
2009	1981,8	778,8	1065,6
2010	2525,3	378,0	1563,1
2011	3423,6	1354,3	1613,7
2012	1759,5	1186,2	502,1
2013	1652,6	1131,8	420,0
2014	1552,0	1079,8	351,3
2015	1457,6	1030,2	293,8
2016*	1369,0	982,9	245,8

**Примітка.** \*Прогнозні значення, одержані на основі авторегресійної моделі.

У 2001–2015 рр. загальний обсяг інвестицій у вугледобувні підприємства скоротився на 19,1 % при істотному зменшенні власних джерел підприємств на 73,2 % (табл. 3). До 2007 р. спостерігалася тенденція до зростання обсягу інвестування вугільної промисловості за рахунок коштів державного бюджету, але з 2008 р. через фінансово-економічну кризу ця тенденція змінилася на зворотну.

На основі фактичних даних обсягу інвестицій у розвиток вугледобувних підприємств автори розрахували показники варіації обсягу інвестицій: середнє значення показника  $x_{cp}$ , середнє квадратичне відхилення від середнього значення  $\sigma$  і коефіцієнти варіації  $V$  цих показників (табл. 4).

Коефіцієнт варіації – відношення середньо-квадратичного відхилення до середнього арифметичного значення показника, ступінь відхилення одержаних значень:

$$V = \sigma / x_{cp} \cdot 100 \%.$$

Коефіцієнт варіації – відносна величина, і абсолютні значення показників не впливають на його значення. Чим більший коефіцієнт, тим більша мінливість ознаки. Якщо коефіцієнт варіації менший за 33 %, то така сукупність вважається однорідною. Так, однорідною сукупністю можна вважати фактичні дані загального обсягу інвестицій у розвиток вугледобувних підприємств, оскільки коефіцієнт варіації становить 26,7 %.

Згідно з розрахунками коефіцієнт варіації обсягу інвестування з власних джерел підприємств становить 53,2 %, що майже в 1,6 раза перевищує коефіцієнт варіації обсягу державного інвестування (33,7 %) і у 2 рази більше порівняно з коефіцієнтом варіації загального обсягу інвестицій. Значні коливання обсягів інвестування підприємств із державного бюджету й власних джерел свідчать про катастрофічне загострення проблеми фінансування інноваційного розвитку вугільної галузі.

У разі продовження такого стану, відповідно до розрахунків, виконаних з використанням розглянутої в роботах [11, с. 11; 12, с. 237] авторегресійної моделі, прогнозні значення загального обсягу інвестування інноваційного розвитку вугільної галузі в 2016 р. становитимуть 1369 млн грн, що на 24,1 % менше порівняно з 2001 р. Це відбуватиметься через скорочення обсягу власних коштів підприємств на 77,6 % порівняно з 2001 р. Обсяги державного бюджету на

Таблиця 4

Показник	Загальний обсяг інвестицій	Державний бюджет	Власні кошти підприємств
$x_{cp}$ , млн грн	2071,7	1119,4	821,8
$\sigma$ , млн грн	553,3	377,3	437,4
$V$ , %	26,7	33,7	53,2

2016 р. прогноуються в розмірі 982,9 млн грн, а власних коштів підприємств – 245,8 млн грн (див. табл. 3).

Як випливає з результатів розрахунків, важка ситуація у вугільній галузі ускладнилася унаслідок згортання державного вугледобутку. Учені Інституту економіки промисловості НАН України на основі багаторічних наукових досліджень [13–16] розробили комплекс заходів, реалізація яких сприятиме активізації інноваційного розвитку вітчизняної вугільної промисловості. Основними заходами є такі.

1. Удосконалення фінансового забезпечення модернізації вугільного виробництва на основі створення венчурних фондів, залучення інвестицій у вугільну промисловість та інструментів прискорення її інноваційного розвитку через лізинг. Завдяки різним його формам підприємства можуть вибрати найбільш прийнятний для освоєння технічних або технологічних інновацій варіант фінансування.

2. Реалізація економічних механізмів активізації інноваційних процесів вугільного виробництва – реструктуризація кредиторської заборгованості до бюджетів і позабюджетних фондів із збільшенням терміну погашення заборгованості; списання пені; скорочення відсотків за реструктуризацією; часткове або повне відшкодування з бюджетних коштів відсотків, що виплачуються за банківськими кредитами.

3. Податкове стимулювання технічного переоснащення вугледобувного виробництва на інноваційній основі:

звільнення від оподаткування прибутку підприємств, одержаного за рахунок новоствореного виробництва на період його окупності, але не більше ніж на три роки;

вилучення витрат на науково-дослідні й дослідно-конструкторські розробки, пов'язаних з основною виробничою діяльністю, із суми оподаткованого доходу (наприклад, до 20 %);

звільнення вугільних підприємств від сплати оренди, а також від оподаткування засобів, що вкладаються в ризикові проекти;

одержання інвестиційного податкового кредиту (скорочення податку на прибуток до 10 % загальної вартості інвестицій для здійснення наукових досліджень і розробок);

надання пільгового кредиту вугільним підприємствам, що вкладають інвестиції в модернізацію підприємства, освоєння випуску нової продукції та заходи з раціонального використання енергії, упровадження нової гірничодобувної техніки (наприклад, до 30 % коштів, які вкладаються підприємством);

застосування пільгового режиму амортизаційних відрахувань (термін експлуатації устаткування встановлюється в три роки, а для інших фондів – до п'яти років);

користування прискороною амортизацією окремого виду придбаних основних засобів, які використовуються для досліджень і розробок (наприклад, до 10 % витрат виробництва на нове устаткування);

уведення податкових пільг для вугільних підприємств, які проводять науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР): застосування системи страхування кредитів (гарантування повернення до 50 % вартості позик на 15–20 років); надання субсидій малим підприємствам вугільної промисловості на покупку та лізинг програмного забезпечення й комп'ютерної техніки (до 25 % вартості), дотацій на проведення НДДКР (наприклад, до 50 % витрат вугільних підприємств).

4. Матеріально-технічне та кадрове забезпечення інноваційного розвитку вугільної промисловості: відновлення експериментальної та лабораторної бази галузевої науки, підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації, удосконалення вітчизняного законодавства щодо перерахування з оподатковуваного прибутку частини витрат на відновлення матеріально-технічної бази галузевої науки; збільшення державного замовлення місць в аспірантурі й докторантурі з технічних спеціальностей; постійне навчання персоналу з питань пошуку нових ідей, здійснення досліджень і впровадження нових технологій.

5. Удосконалення маркетингового забезпечення інноваційного розвитку у вітчизняному вугільному машинобудуванні шляхом: розширення асортименту виробництва для задоволення внутрішнього попиту; поліпшення якості продукції на інноваційній основі; створення

і просування на ринок вітчизняних брендів продукції вугільного машинобудування та їх позиціонування; пошук нових сегментів ринку продукції вугільного машинобудування та формування нових каналів збуту; упровадження досвіду конкурентів із застосуванням інструментів бенчмаркінгу; формування інноваційної інфраструктури виробництва у сфері вугільного машинобудування на основі кластерного підходу; створення маркетингових інформаційно-аналітичних центрів для дослідження кон'юнктури внутрішнього й зовнішнього ринків продукції.

6. Реалізація інвестиційно-інноваційних проектів у вугледобувній промисловості з урахуванням ризик-менеджменту. Зменшення впливу чинників за групами ризиків (ризиків невідповідності законодавчим вимогам, фінансові, стратегічні, операційні, галузеві, екологічні) здійснюватиметься шляхом формування інноваційної структури – технопарку, до якого входять вугледобувне підприємство, наукові установи, вищі навчальні заклади (факультети: економічні, гірничої справи, менеджменту персоналу тощо), об'єкти інституціональної інфраструктури (фінансові, страхові, маркетингові, інжинірингові, консультативні інституції тощо).

Мінімізувати вплив ризиків на інвестиційно-інноваційну діяльність вітчизняних вугледобувних підприємств можна за допомогою:

- збільшення обсягу інвестиційних ресурсів щодо забезпечення відповідності законодавчим вимогам розвитку вугільної галузі й коригування бізнес-стратегій, пов'язаних із посиленням ролі держави;

- зменшення невизначеності політики з енергетичних питань, посилення вимог у сфері корпоративної соціальної відповідальності;

- оптимізації процесів і впровадження засобів контролю за витратами, удосконалення процесів бюджетування й прогнозування;

- формування стратегічної програми управління кадровими ресурсами та корпоративної культури, спрямованої на розвиток потенціалу персоналу, посилення уваги до питань задоволеності співробітників умовами праці;

- зниження ступеня впливу ризиків, зумовлених появою нових технологій (упровадження системи постійного моніторингу інноваційних технологій та обладнання, модернізацією виробничих процесів і продукції; визначенням інформаційних технологій як пріоритетного

напряму інвестування в масштабах вугледобувного підприємства).

**Висновки та рекомендації.** У сучасних умовах господарювання доцільною є розробка якісно нової системи інноваційних відносин, реалізація якої забезпечила б дотримання балансу публічних і приватних інтересів у сфері інноваційного розвитку вугільної промисловості, залучення приватних інвестицій. Такою моделлю, що базуватиметься на принципах рівності партнерів, довірі та свободі договірних відносин, може стати модель публічно-приватного партнерства. Широке застосування такого партнерства – один із дієвих шляхів удосконалення функціонування вугледобувних підприємств.

Під публічно-приватним партнерством у сфері інноваційного розвитку вугільної промисловості мають на увазі інституціональне об'єднання державного та приватного секторів економіки для реалізації інноваційних проектів, що містять техніко-економічне, правове й організаційне обґрунтування інноваційних заходів. Це сукупність нормативно-правових, організаційних і фінансових взаємовідносин держави та приватного бізнесу для досягнення вагомих наукових результатів, ефективного впровадження інновацій, одержання значних соціально-економічних і фінансових результатів з максимальною взаємною вигодою.

Ключова роль уряду в підтримці інноваційної діяльності полягає в забезпеченні сприятливого інституціонального середовища для прийняття ризиків приватними інвесторами. Участь приватних власників в інноваційних проектах у вугільній галузі на засадах публічно-приватного партнерства здебільшого супроводжується впровадженням ефективніших методів роботи, удосконаленням техніки і технології, створенням нових виробництв (зокрема, з іноземним капіталом), налагодженням ефективних коопераційних зв'язків з науковими установами, постачальниками й підрядниками.

**Публічно-приватне партнерство** у сфері інноваційного розвитку вугільної промисловості має такі **переваги**:

**для держави:** скорочення рівня витрат з надання послуг; активізація інвестиційної діяльності вугледобувних підприємств; економія фінансових ресурсів держави; використання передового досвіду діяльності компаній за орга-

нізаційно-правовою формою – публічне акціонерне товариство (ПАТ) та приватне акціонерне товариство (ПрАТ); оптимізація розподілу ризиків; підвищення ефективності розвитку інфраструктури у вугільній промисловості; активізація форм проектного фінансування; рівний діалог між владою та бізнесом; збереження та створення робочих місць;

**для приватних інвесторів:** розширення можливостей одержання пільгових довготермінових кредитів під державні гарантії від міжнародних і вітчизняних фінансових установ; залучення бюджетних коштів до реалізації інноваційних проектів; поліпшення роботи з державними дозвільними органами влади; підвищення статусу інноваційного проекту шляхом залучення до участі державного партнера; оптимізація розподілу ризиків інноваційного проекту.

Державна фінансова підтримка при реалізації інноваційних проектів вугледобувними підприємствами на засадах публічно-приватного партнерства має передбачати:

- пряму фінансову підтримку через субсидії;
- відшкодування витрат на будівництво, участь у тендері, капітальний ремонт;
- інвестиції у статутний капітал;
- використання податкових важелів для стимулювання інвестицій, упровадження механізмів державного кредитування та страхування імпорту інвестиційного обладнання;
- відшкодування плати за надані споживачам послуги через державний бюджет;
- надання гарантій щодо кредитів, відшкодування втрат унаслідок коливань валютного обмінного курсу;
- використання сучасних ринкових інструментів фінансування (цінних паперів тощо).

До стратегічних напрямів публічно-приватного партнерства у сфері інноваційного розвитку вугільної промисловості можна віднести:

об'єднання державної та приватної власності в рамках значущих інноваційних проектів на принципах прибутковості;

створення законодавчої бази інноваційної діяльності з урахуванням стратегічних цілей, пріоритетів і політики в цій сфері;

розвиток культури кооперування між державним і приватним партнерами;

розробка форм і методів взаємодії органів державної влади, державних і приватних наукових та інноваційних фондів;

сприяння та партнерство у формуванні інноваційної інфраструктури (технологічні центри, технопарки, галузеві центри трансферу технологій);

фінансування державою розвитку венчурних фондів, мережі бізнес-ангелів, стартап-шкіл;

формування елементів інституціонального середовища публічно-приватного партнерства: фінансово-економічних інститутів, що забезпечують фінансування і гарантування приватних інвестицій; незалежних організацій, які здійснюють експертизу проектів і консалтинг тощо.

Реалізація механізмів такого партнерства сприятиме концентрації матеріальних, фінансових, інформаційних ресурсів, а також науково-технічного й виробничого потенціалу державних установ і приватного бізнесу при реалізації пріоритетних інноваційних програм у вугільній промисловості.

Соціальний і економічний ефект від упровадження інноваційних проектів у вугільній галузі на засадах публічно-приватного партнерства забезпечує:

підвищення інвестиційної активності вугледобувних підприємств;

зниження рівня ризиків приватних власників при інвестуванні проектів;

прискорення реалізації пріоритетних інноваційних проектів у галузі;

збільшення податкових надходжень за рахунок одержання прибутку приватними інвесторами.

## ЛІТЕРАТУРА

1. *Стратегія сталого розвитку «Україна-2020»*: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/print1443640573621204>. – Назва з екрану.
2. *Наукова та інноваційна діяльність (2000–2015 рр.)* / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
3. *Наукова та інноваційна діяльність в Україні*: стат. зб. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 256 с.
4. *Галузеві проблеми і пріоритети промислової політики України* / [О. І. Амоша, В. П. Вишневський, Л. О. Збарзьяк та ін.]: наук. доповідь. – Донецьк: Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2009. – 42 с.
5. *Державна підтримка та перспективи інноваційного розвитку і структурних перетворень вугільної промисловості*: монографія / О. І. Амоша, А. І. Кабанов, Л. Л. Стариченко [та ін.]. – Донецьк: Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2009. – 326 с.

6. *Федулова Л. І.* «Інноваційна пауза» та «інноваційний парадокс» України / Л. І. Федулова // *Економіст*. – 2011. – № 6. – С. 24–30.

7. *Кіндзерський Ю. В.* До засад стратегії та політики розвитку промисловості / Ю. В. Кіндзерський // *Економіка України*. – 2013. – № 4. – С. 24–43.

8. *Амоша О. І.* Стан, основні проблеми і перспективи вугільної промисловості України: наук. доп. / О. І. Амоша, Л. Л. Стариченко, Д. Ю. Череватський. – Донецьк: Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2013. – 44 с.

9. *Звягильский Е. Л.* О необходимости широкой модернизации угольной промышленности Украины: науч. докл. / Е. Л. Звягильский, Ю. С. Залознова. – Донецк: Ин-т экономики пром-сти НАН Украины, 2013. – 68 с.

10. *Кредісов А. І.* Державно-приватне партнерство: світовий досвід та його використання в Україні / А. І. Кредісов, А. О. Білоус // *Економіка України*. – 2016. – № 2 (651). – С. 4–15.

11. *Драчук Ю. З.* Тенденції та закономірності інвестування інноваційного розвитку вугільної промисловості / Ю. З. Драчук, Н. В. Трушкіна, Г. Є. Беляєва // *Форум гірників-2015: матеріали Міжнар. наук.-техн. конф.*, 30 вересня – 3 жовтня 2015 р. – Дніпропетровськ: Нац. гірн. ун-т, 2015. – С. 232–241.

12. *Драчук Ю. З.* Обсяги інвестування інноваційного розвитку вугільної галузі: реалії і прогнози / Ю. З. Драчук, Н. В. Трушкіна, Г. Є. Беляєва // *Уголь Украины*. – 2015. – № 7–8. – С. 9–16.

13. *Кабанов А. І.* Державна підтримка вугільної промисловості України: досвід застосування та шляхи перебудови / А. І. Кабанов, Л. Л. Стариченко, Г. І. Ходос // *Управление социально-экономическими системами: проблемы и решения: монография* / под общ. ред. Е. В. Мартяковой. – Донецк: ГВУЗ «ДонНТУ», 2009. – С. 187–194.

14. *Кабанов А. І.* Методичні положення щодо оцінки економічної ефективності захисно-керуючої системи у сфері безпеки виробництва / А. І. Кабанов, Ю. З. Драчук, О. М. Єременко, І. М. Кочешкова // *Управление социально-экономическими системами: проблемы и решения: монография* / под общ. ред. Е. В. Мартяковой. – Донецк: ГВУЗ «ДонНТУ», 2009. – С. 490–508.

15. *Драчук Ю. З.* Удосконалення організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком вугільної промисловості / Ю. З. Драчук, Н. В. Трушкіна // *Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: монографія* / за ред. О. М. Кизима, О. М. Тищенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2013. – С. 71–84.

16. *Драчук Ю. З.* Обґрунтування концептуальних положень щодо інституціонального забезпечення інноваційного розвитку вугільної промисловості / Ю. З. Драчук, Л. М. Рассуждай, Н. В. Трушкіна // *Удосконалення економічних механізмів управління сучасними системами підприємств, корпорацій, галузей, регіонів, країн: монографія* / за заг. ред. В. Я. Швеця, Ю. З. Драчука. – Дніпропетровськ: Нац. гірн. ун-т, 2014. – С. 147–156.